

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI
Halina Bortnowska-Dąbrowska
Jerzy Ciemniowski
Janusz Grzelak
Marek Antoni Nowicki
Marek Safjan
Stefan Starczewski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Zbigniew Hołda
Sekretarz: Adam Bodnar
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, 26 września 2008 r.

3606/2008/21829/ME/Pr9/PSE

Szanowny Pan
Marek Staszak
Prokurator Krajowy
Ministerstwo Sprawiedliwości
Prokuratura Krajowa
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Prokuratorze,

Zwracamy się do Pana Prokuratora w związku ze śledztwem prowadzonym przez Prokuraturę Krajową, Wydział III Zamiejscowy w Katowicach Biura do Spraw Przeszłości Zorganizowanej pod sygn. PR IV-III Ds 1/07/s (wcześniej objętym sygn. AP II Ds 18/02/S). W powyższym postępowaniu przygotowawczym zarzuty postawiono między innymi pani **Gabrieli Mura** i panu **Krzysztofowi Stańko**. Osoby te zwróciły się w swojej sprawie o pomoc do Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

K. Stańko został zatrzymany pod zarzutem popełnienia przestępstw m. in z art. 40 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r., N 179, poz. 1485) oraz art. 258 § 1 k.k. i tymczasowo aresztowany dnia 24 września 2003 r. przez Sąd Rejonowy w Katowicach. Postanowieniem Prokuratury Apelacyjnej w Katowicach z 23 grudnia 2005 r. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania został wobec K. Stańki zmieniony na środki w postaci dozoru policyjnego i zakazu opuszczania kraju, które są stosowane do dnia dzisiejszego. G. Mura została zatrzymana dnia 11 marca 2005 r. pod zarzutem m. in popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. i tymczasowo aresztowana postanowieniem Sądu Rejonowego w Katowicach 15 marca 2005 r. Tymczasowe aresztowanie uchylono wobec niej postanowieniem Prokuratury Apelacyjnej w Katowicach 13 czerwca 2005 r. i zamieniono na środek w postaci zakazu opuszczania kraju oraz dozoru policyjnego, które stosowane są do dnia dzisiejszego. Zarzuty wobec powyższych osób były

oparte przede wszystkim na zeznaniach świadka koronnego Macieja Bramskiego, zatrzymanego 21 stycznia 2005 r. pod zarzutem usiłowania wyłudzenia okupu za zmianę swoich zeznań od żon Adama, Jana i Krzysztofa Tyrała (współoskarżonych w sprawie). M. Bramski został oskarżony i skazany w sierpniu 2008 r. W dalszym ciągu jednak zarzuty przeciwko A., J., K. Tyrała, K. Stańko i G. Mura oparte są w większości na jego zeznaniach.

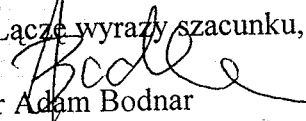
Art. 45 ust. 1 Konstytucji RP określa prawo każdej osoby do „sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Podobne uprawnienie zawarte jest też w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, który gwarantuje każdemu prawo „do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie”. W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ukształtował się pogląd, zgodnie z którym rozsądny termin powinno się liczyć od momentu oskarżenia. Przez oskarżenie rozumie się „urzędowe powiadomienie danej osoby przez właściwy organ o zarzucie, iż popełniła przestępstwo” (sprawa Eckle p. Niemcom, wyrok ETPCz z dnia 15 lipca 1982 r., nr skargi 8130/78). W powyższej sprawie rozsądny termin należałoby liczyć od momentu zatrzymania i przedstawienia zarzutów. Postępowanie trwa więc 5 lat w przypadku K. Stańki oraz 3 i pół roku, jeżeli chodzi o G. Mura. Należy mieć też na uwadze, że wspomniany czas dotyczy trwającego jeszcze postępowania przygotowawczego, a nie postępowania sądowego.

Ocena czy długość postępowania spełnia wymóg „rozsądnego terminu” powinna być dokonywana w uzależnieniu od konkretnych okoliczności danego przypadku (sprawa Foti i inni p. Włochom, wyrok ETPCz z dnia 21 listopada 1983 r., nr skargi 7604/76). W omawianej sprawie śledztwo dotyczy dwóch zorganizowanych grup przestępczych działających na terytorium Górnego Śląska i prowadzone jest w kilkunastu wątkach. Jednak nawet zawiły charakter sprawy nie usprawiedliwia zwłoki w postępowaniu przygotowawczym, z którą niewątpliwie mamy w omawianej sprawie do czynienia. Analiza działań Prokuratury Krajowej, a wcześniej Prokuratury Apelacyjnej w Katowicach wskazuje na opieszałość w prowadzeniu postępowania przygotowawczego. Czynności śledcze z udziałem podejrzanych przez ostatnie kilka lat przeprowadzane były rzadko. Przykładowo, od momentu zastosowania obecnych środków zapobiegawczych tj. od dnia 13 czerwca 2005 r. G. Mura została wezwana do prokuratury jedynie raz w celu złożenia wyjaśnień w związku z uzupełnieniem zarzutu o występki skarbowy. Ponadto prowadzący śledztwo, prokurator Prokuratury Krajowej Roman Marczak wielokrotnie odrzucał wnioski podejrzanych o przeprowadzenie czynności śledczych.

Prokuratura odmawia regularnie G. Mura i K. Stańce uwzględnienia wniosków o uchylenie dozoru policji i zakazu opuszczania kraju. Jej stanowisko podtrzymują sądy, do których składane są zażalenia obrońców. W tym kontekście zwracamy uwagę na stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który w jednym z wyroków stwierdził, że „ryzyko ucieczki oskarżonego za granicę nie może wynikać jedynie z faktu, że ma on możliwość łatwego przekroczenia granicy, ale należy przy ocenie takiego ryzyka brać pod uwagę szereg innych okoliczności, takich jak (...) brak silnych więzi w kraju zamieszkania” (sprawa Stogmuller p. Austrii, wyrok ETPCz z dnia 10 listopada 1969 r., nr skargi 1602/62). W przypadku K. Stańko i G. Mura trudno o stwierdzenie, że nie łączą ich z Polską trwałe więzi, gdyż oboje pozostają w związku małżeńskim oraz prowadzą na terytorium kraju działalność gospodarczą.

Status podejrzanego i świadomość prowadzonego przeciwko nim śledztwa oraz stosowanie środków zapobiegawczych powoduje poważne niedogodności w codziennej egzystencji G. Mura i K. Stańko. Przy prowadzeniu działalności gospodarczej zaufanie do nich ze strony potencjalnych kontrahentów jest znacząco nadwyrężone, a biznesowa reputacja obniżona. Jednocześnie nie mają oni możliwości oczyszczenia się ze stawianych zarzutów. Ponieważ postępowanie prowadzone jest w dalszym ciągu na etapie przygotowawczym, na którym w celu stworzenia warunków umożliwiających efektywną pracę organów ścigania, dostęp do akt jest poważnie utrudniony. Ograniczeniu podlega zatem materialne prawo do obrony G. Mura i K. Stańki. Nieprzekonującym jest w związku z tym argument Prokuratury Krajowej, zgodnie z którym o wiarygodności zebranego materiału dowodowego i tym samym ewentualnej niewinności podejrzanych zdecyduje niezawisły sąd. Stanowisko takie byłoby słuszne gdyby postępowanie przygotowawcze zakończyło się w rozsądnym terminie. W tej sytuacji zachodzić może wręcz wątpliwość, czy sytuacja osób podejrzanych przez tak długi okres o popełnienie przestępstw, przy jednoczesnych poważnych utrudnieniach w dostępie do akt i brakiem jakiegokolwiek znaczącego postępu w śledztwie powinna być traktowana jako niehumanitarne traktowanie i tym samym naruszać art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz art. 40 Konstytucji RP.

W związku z powyższym zwracamy się do Pana Prokuratora o bliższe przyjrzenie się omawianej sprawie i podjęcie stosownej interwencji.

Łączę wyrazy szacunku,

dr Adam Bodnar
Sekretarz Zarządu